Razstava v Jelovškovi galeriji

Bržčas je še kdo – tako kot sem jaz – šele z vabilom zvedel, da je razstava likovnikov občine Ljubljana – Moste v organizaciji občinskega sveta ZKPOS že peta taka likovna prireditev v naši občini. Premalo, da ne rečem nič, samo spoznanje z razstavno dejavnostjo nekaj let nazaj te nekdaj „predmestne" občine, ki je v nekdanji Jelovškovi kapeli pri gradu na Kodeljevem našla zelo primeren in intimno zanesljiv prostor za take komorno izbrane prireditve. Tudi združitev likovne razstave z glasbenim programom, ki postaja v zadnjem času vse bolj pogosto sožitje in skupna manifestacija dveh umetnostnih zvrsti, je ustvarila v baročnem prostoru zelo prijetno ozračje, kakršnega kdaj pogrešamo celo v večjih razstavnih prostorih. Z odlično izvedenim programom na klavirju in na blok flavti sta si prislužili izvajalki Šorlijeva in Hallerjeva spontan aplavz, še bolj pa so navdušile občinstvo arije iz oper, ki jih je zapel naš basist Ladko Korošec. Vse to je bila lepa uvodna spremljava slikam, risbam in plastikam, ki so jih tokrat pokazali moščanski likovni umetniki.

Razstava daje vtis skrbno izbrane, čeravno dokaj heterogene umetniške združbe. Medtem ko Stane Kumar išče čedalje bolj sproščeno, barvno nasičeno podobo sveta, ki jo v risbi oklepa v dosti bolj toge in nepopustljive obrise, nadaljuje Mire Cetin svoje polabstraktne vizije neke nove, rekli bi lahko vesoljske resničnosti. Ženske figurice Zahariaša kažejo tega kiparja varjenih plastik v novi luči občutljive modelacije. Najbolj različno premočrten je Herman. Njegova ženska figura kaže znake študijskih prizadevanj; bolj neposredno doživet je v mraku zgubljen starec. Krajine Horvata izdajajo slikarjevo težnjo za poenostavitvijo naravnih oblik v močneje izrazne, z velikimi površinami in bogatimi pikturalnimi strukturami govorečih likov. Od treh Centovih slik je gotovo najenotnejše Noro plesišče, preseneti pa zlasti čisto barvno in malone kot abstraktna kompozicija učinkujoče ozadje Modrega para. Tudi pisane lutke, ki jih razstavlja Hočevar, so dobri primeri, kako zahteva tudi ta umetniška zvrst veliko znanja in likovne občutljivosti, če hočemo, da zaživi na odru kot avtohtona umetnina.

Pet zapovrstnih prireditev prav gotovo potrjuje, da se je ideja prikazovanja vsakoletnih likovnih dosežkov moščanskih umetnikov že utrdila in prebrodila začetne težave. Bilo bi v resnici obžalovanja vredno, če si ne bi po doseženem kvalitetnem nivoju zastavila še višje cilje. In še nekaj: naj bi zares in nadvse primerno novo razstavišče v Jelovškovi kapeli postalo po potrebnih restavracijah bolj obiskana in češče uporabljena dvoranica mnogih pomembnih umetniških manifestacij.

MARJAN TRŠAR

OBČINSKI KOMITE ZVEZE MLADINE?

Zadnje dni meseca oktobra je bila konferenca mestne organizacije Zveze mladine, ki se je končno konstituirala in na kateri so med drugimi pomembnejšimi nalogami sprejeli tudi nov poslovnik, pravila in programska izhodišča.

Prav iz tega gradiva je razvidno, da so v Ljubljani ponovno potrebni občinski komiteji ZM. Vsi vemo, da je pred tremi leti prav v naši občini deloval zelo aktiven komite; ob združitvi v enotno mestno organizacijo pa so se pokazale številne vrzeli pri delu z mladimi, predvsem pri delu z mladinskimi klubi in aktivi na terenu. Tako je bil na mestni konferenci ZMS 22. oktobra sprejet sklep, da se v Ljubljani ponovno ustanove in formirajo občinski komiteji Zveze mladine. Prav zato je bil 28. jo. sklican zbor mladih iz naše občine. Udeležili so se ga vodilni predstavniki aktivov po terenu, osnovnih šol, gimnazije, žal pa je bilo malo predstavnikov iz delovnih organizacij, čeprav bodo aktivi le-teh delovali v okviru novega komiteja. Iz vrst prisotnih mladincev je bil izvoljen sekretariat iniciativnega odbora za novi občinski komite ZM. Predsednik je Zvone Cvek, sekretar Janez Lah, člani sekretariata pa so še: A. Perme, D. Ljubič, I. Gajič in B. Zornik. Tri mesta so ostala prazna, zasedli pa jih bodo predstavniki aktivov Saturnusa, Izolirke in še ene delovne organizacije. Naloga sekretariata je, da čimprej pripravi pravila in poslovnik ter seveda skliče konferenco.

Na zboru so mladi povedali tudi nekaj svojih problemov, med katerimi je vsekakor najbolj prišlo do izraza pomanjkanje prostorov za mlade v Polju. Predstavniki občinskih družbenopolitičnih organizacij, ki so bili prisotni na zboru, so obljubili vsestransko pomoč pri organizaciji bodočega komiteja, saj pravijo, da je tudi v njihovem interesu, da bo komite čimprej formiran. Zelo vzpodbudne besede sta izrekla sekretarja SZDL in ZK Marjan Moškrič in Franc Rejc, za kar so bili mladi še bolj navdušeni, saj so vedeli, da pri svojem začetnem delu ne bodo ostali sami.

Zakaj je potrebna posebna šola?

Posebna osnovna šola v vzgojnem zavodu Janeza Levca

V Ljubljani računamo, da je 2,5 % lažje duševno prizadetih otrok. Večina teh otrok – absolventov posebne osnovne šole – se po končanem osemletnem posebnem šolanju in poklicnem usposabljanju zaposli v tovarnah in podjetjih ter se tako socialno in ekonomsko popolnoma osamosvoji.

Po podatkih zavoda za statistiko SRS število rojstev raste; tako je v obdobju od l. 1953 do l. 1969 poraslo število rojstev otrok kar za 75 %. Vzporedno s številom rojenih otrok v posameznih letih raste tudi število duševno prizadetih otrok.

V prihodnjih letih bo zato potrebno zagotoviti učilnice za naslednje število učencev:

V šolskem letu	Skupaj uč. POŠ	Potrebne uč. za pouk v dveh izmenah	Oddelkov
1971/72	620	28	56
1972/73	712	31	62
1973/74	748	32	64
1974/75	779	33	66
1975/76	808	34	68
1976/77	832	36	72

OBSTOJEČIH

Iz tabele je razvidno, da obstoječih 22 učilnic vzgojnega zavoda J. Levca zadostuje samo za 44 oddelkov, v šol. letu 1975/76 pa bo število oddelkov poraslo na 72. Iz tega je možno sklepati, da je potrebno za dvoizmenski pouk zgraditi vsaj še eno posebno osnovno šolo, kakor je to predlagano v Informativnem biltenu za samoprispevek v Ljubljani.

Program novogradnje posebne osnovne šole predvideva, da bo imela ta vsaj naslednje prostore:

20 učilnic za razredni puk,
8 učilnic za kabinetni in dodatni pouk,
3 delavnice za tehnični pouk,
1 učno stanovanje,
1 kuhinjo in jedilnico ter

upravne in druge prostore zlasti za strokovne službe v približni izmeri ok. 6.000 kvad. metrov.

STARO SE NOČE UMAKNITI

NA KOROŠKO

V septembru je krajevna organizacija ZZB Polje-Šlape organizirala za svoje člane izlet po Koroški. Zanimanje za izlet je bilo izredno veliko, saj so člani ZB napolnili tri zelo dobro pripravljene in oskrbovane Slavnikove avtobuse. To podjetje je oskrbelo tudi tri vodnike, ki so med potjo izletnikom tolmačili zgodovino krajev, skoz katere so se vozili, in njihove znamenitosti. Izletniki so lahko občudovali prelepo Koroško in znamenito Gospo sveto. Ogledali pa so si tudi več letovišč in jezer in bili na gradu Landskrone. V pristni slovenski gostilni na Koroškem, v vasi Reka, so imeli tudi skupno kosilo.

Za ta izlet se je odbor ZZB zelo dobro pripravil, saj je moral pripraviti skupinski potni list, pa tudi finančna sredstva je bilo treba zbrati, kajti vsi ne bi mogli plačati vseh stroškov. Zato je odbor, posebno pa njegov predsednik Hinko Urbanc, po raznih podjetjih dobil pomoč, da je vsak plačal le 50 din. Vsi izletniki izkoriščajo to priliko in se najtopleje zahvaljujejo Hinku Urbancu pa tudi Anici Cetar, ki sta res veliko storila, da je izlet potekal prijetno in udobno.

Delavnost ZZB Polje-Šlape pa se kaže tudi v tem, da so s svojimi skromnimi sredstvi obdarovali in obiskali svoje bolne tovariše; Pečarjevo mamo, Franjo Trošt, Franca Dovjaka in Janeza Lajovica.

DVA JUBILANTA

Leopold Maček

Kdo ga ne pozna! Bil je skoro deset let župan v Polju, kasneje pa podžupan v združeni občini Moste-Polje. Tih in skromen je dočakal visok jubilej posebno visok za človeka, ki je v življenju šel skozi nešteto ovir, odrekanj in preganjanj.

Rodil se je leta 1911 v Sp. Zadobrovi v družini, kjer je bilo 6 otrok. Že v rani mladosti je breme družine padlo nanj, kajti oče je bil na fronti 1. svetovne

vojne. Kasneje se je pri stricu izučil za tesarja, toda ta ga zaradi gospodarske krize ni mogel držati v službi. Leta 1933 je postal brezposeln. Od tega leta dalje se je moral preživljati priložnostno in tako spoznavati vso tegobo takega življenja. Zato ni čudno, da je že leta 1920 volil komuniste, kasneje pa aktivno sodeloval s tedaj prepovedano KP v katero je bil leta 1933 tudi sprejet. Zaradi široke razgledanosti, pripadnosti partiji in po njenih navodilih je začel skupno s Škerjancem iž Zaloga izdajati napreden časopis Kmečka sloga. Njegovo delovanje in aktivnost okoli tega časopisa pa ni šla v račun režima. Zato ga je ta na vsakem koraku oviral, ga klical na orožne vaje in ga celo zaprl v Glavnjačo. Njegova hiša je bila zatočišče številnim sestankom in partijskim delavcem: Tomšiču, Strmeckemu, Kidriču in drugim. Tu je Kardelj spoznal tudi svojo bodočo ženo – Leopoldovo sestro Pepco.

Partija, v kateri je deloval, ga je prevzela in v njej je imel zelo odgovorne funkcije. Med drugim je bil sekretar rajonskega komiteja KP Polje z okolico.

Takega je zatekla tudi okupacija, na katero je bil pripravljen in prepričan, da bo ta vojna preusmerila celoten tok države in našega človeka. V ilegalo je stopil takoj v začetku vojne in deloval na terenu do odhoda v partizane maja leta 1942 skupno z glavnim štabom, CK KPS in IOOF, ki se je prebijal prav skozi njegov teren.

Kot preiskušenemu komunistu mu je bilo v partizanih zaupano več funkcij, predvsem na področju političnega delovanja. Zato je bil izvoljen tudi za prvi slovenski parlament – kočevski zbor.

Prav tako kot pred vojno ga je partija potrebovala tudi po vojni. Dajala mu je različne naloge in te je po svoji najboljši moči vedno izpolnjeval. Tako je bil leta 1952 postavljen za župana v Polju, po združitvi ljubljanskih občin pa podžupan občine Moste - Polje vse do svoje upokojitve leta 1963.

V svoji dolgoletni revolucionarni poti je šel skozi različne faze, od let preganjanj do let partizanstva in let, ko je pripadal odločujočim ljudem pri preobrazbi države. Povojno obdobje tudi zanj ni bilo lahko, toda pripadal je partiji in to mu je bilo vse. Ni pa bil nikoli maščevalen in z vsakomur je lahko našel skupno besedo. Zato si je pridobil veliko prijateljev in ti prijatelji in znanci mu ob njegovem visokem jubileju želijo še veliko srečnih in zdravih let.

Miha Berčič-Maks

Poleg Leopolda Mačka je prejšnji mesec praznoval svoj visoki jubilej še en zaslužen revolucionar: Miha Berčič-Maks. Rodil se je leta 1911 v Sostrem v delavski družini. Kot mladenič se je izučil za mizarja, toda službe vse do leta 1938, ko je bil sprejet v Saturnus, ni dobil. Zato so ga mladostna pomanjkanja in pripadnost delavskemu razredu spravile na pot, po kateri je korakal 40 let. Zelo kmalu se je vključil v napredno delavsko društvo Svoboda v Zadvoru in bil eden najaktivnejših njenih članov. S Svobodo se je udeležil tudi številnih manifestacij, kot v Hrastniku, Celju in drugod. Leta 1939 je bil v Saturnusu sprejet tudi v KP.

Kot tak je pripravljen dočakal napad fašizma na našo državo in bil med prvimi, ki so po njem udarili italijanski okupatorji. Zato je moral že 18. julija l. 1941 zapustiti dom in družino in oditi v prvo partizansko četo, katere soustanovitelj je bil. V partizane pa so stopili tudi brata, sestra in žena; žal brata svobode nista dočakala.

V partizanih je opravljal razne dolžnosti, od komisarja čete do komisarja 2. bat. Cankarjeve brigade. Boril se je v 2. štajerskem partizanskem bataljonu na Libergi, Turjaku, Pugledu in v II. grupi odredov na Jančah, Muljavi, kot cankarjevec pa v Jelenovem žlebu, Suhorju in drugod. Kot starega in prekaljenega komunista ga je vodstvo NOB ko-

nec leta 1943 postalo na Kozjansko za sekretarja okrožnega komiteja KPJ, kjer je dočakal tudi dan osvoboditve – dan, za katerega se je boril 4 leta.

Po osvoboditvi je opravljal številne funkcije – od predsednika okraja Ljubljana – okolica do podpredsednika gospodarskega zbora SRS in župana Litije. Leta 1962 je bil upokojen kot direktor Papirnice Vevče. Bil pa je tudi večletni poslanec skupščine LRS.

Toda upokojitev, kot da ni zanj. Ni mogel prekiniti z dolgoletnim družbenopolitičnem delom. Zato je še danes duša in motor vseh akcij, ki se jih loteva KS Zadvor. Zato mu tudi njegovi sodelavci, znanci in prijatelji v delu in boju ob tem jubileju kličejo: Maks, še na mnoga leta. Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Nsk.

E. S.

VEZALKA KOT OKRAS

Na dvanajstem sejmu Moda v svetu 1917, ki je bil prejšnji mesec v Beogradu, je tovarna pozamenterije Totra prejela zlato košuto za tako imenovano kodrano sintetično vezalko. To je pravzaprav lepo priznanje Totri za celotni proizvodni program vezalk, ki je zelo pester in obsega nekaj sto vrst vezalk z mnogoterimi barvnimi odtenki.

Totra je letos prvič sodelovala na tem sejmu; predstavila se je z vezalkami kot dopolnilnim artiklom čevljarske industrije. Njeni izdelki so med obiskovalci sejma in tudi na straneh beograjskega časopisja zbudili veliko zanimanje. Tovarna se uspešno prilagaja zahtevam tržišča, saj so odjemalci tovrstnih proizvodov vedno zahtevnejši.

„Vezalka danes ni več samo pripomoček za pritrditev čevlja k nogi," je v pogovoru z našim sodelavcem dejal vodja komercialnega sektorja v tovarni Franci Puc, „marveč je tudi njegov okras."

Čeprav tovarna vezalk ne izvaža, vendarle posredno s čevlji vred letno roma v tujino na milijone parov njenih vezalk. Morda še zanimiv podatek: medtem ko so v tridesetih letih (ko je stekla proizvodnja vezalk) letno proizvedli borih 50.000 parov, se bo letošnja proizvodnja povzpela na 20,000.000 parov in lete jim bodo navrgle milijardo in 200 milijonov S-dinarjev realizacije.

Ob tem pa v Totri želijo, da bi šest jugoslovanskih proizvajalcev vezalk čimprej našlo skupni jezik za skupni nastop na domačem in tujem trgu.

ŠE ENA TOPLARNA

Ljubljanska Toplarna gradi ob kamniški progi svoj obrat II. V prvi fazi, ki bo predvidoma končana do maja naslednjega leta, bo nova toplarna imela zmogljivost 100 giga kalorij na uro, kar pomeni zmožnost ogrevanja okoli 15 tisoč stanovanj.

Druga faza, ki bo dograjena nekoliko pozneje, bo moč toplarne podvojila. Z dograditvijo druge faze bodo pokrite vse potrebe po ogrevanju v šišenski in bežigrajski občini. S tem bodo odpadle manjše kurilnice Na jami in v Soseski 6.

Na podlagi izračunov hidrometeorološkega zavoda (onesnaževanje zraka!) naj bi dimnik segal 80 m v višino. Sama Toplarna je dimnik dvignila še za 20 m. Vodo bodo ogrevali s težkim kurilnim oljem, in sicer s stehiometričnimi gorilniki, kar praktično pomeni, da bo izgorevanje popolno.

GNEČA V VRTCU NA KODELJEVEM

Z IZLETA PO BELI KRAJINI

Sekcija internirancev pri občinskem odboru ZZB NOV Ljubljana Moste-Polje je v soboto 16. oktobra organizirala za svoje člane izlet po Beli krajini. Prijavilo se je veliko članov, toda žal vseh niso mogli vzeti s seboj, ker je bilo v avtobusu le 52 sedežev.

Udeleženci so bili večinoma iz Polja, Zaloga, Vevč in Zadvora. Zbrali so se že pred sedmo uro zjutraj na določenih zbirališčih. Na pot so krenili pod vodstvom tov. Sevška in tovarišice Kastelčeve. Vreme je bilo zjutraj lepo sončno in kot nalašč pripravno za tak izlet. Obilna udeležba in lepo vreme je vplivalo na izletnike in na njih prav prijetno razpoloženje, saj je bilo tako romantično iz avtobusa opazovati pisano jesensko naravo. Prva postaja je bila v Metliki. Udeleženci so najprej obiskali metliški muzej in si ogledali vse tri oddelke: NOB, etničnega in gasilskega. Največ zanimanja je bilo seveda v oddelku NOB, saj so tukaj nekateri našli na fotografijah in med dokumenti tudi svoje znance; še posebno zanimanje so udeleženci pokazali za bogato zbirko partizanskega orožja, a tudi ostala dva oddelka so si z zanimanjem ogledali – le časa je bilo premalo, da bi si muzej „do sitega nagledali". Sledilo je še okrepčilo v bližnji gostilni, nakar je bilo treba naprej.

Druga postaja je bila v Črnomlju. Od zunaj so si udeleženci ogledali dom SNOS, nato pa krenili na impozanten grič, ki predstavlja spomenik NOB v vsej svoji veličini. Tu so se neštetokrat fotografirali. Ogledali so si še sledove nedavnih manevrov in obilo parol, ki so od takrat še ostale.

Končna postaja je bila Vinica. Tu je izletnike pričakal član KO ZB NOV tov. Avgust Culiberk. Razkazal nam je vse znamenitosti Vinice. Razložil pa nam je celoten potek nedavnih vojaških manevrov. Veliko so se udeleženci pomudili tudi v muzeju našega velikega pesnika Otona Župančiča in se pred hišo fotografirali. Po kosilu v gostilni Školnik je poskočne narodne in borbene melodije zaigral Viktor Jeriha, avtor knjige „Fantje vsega sveta" in španski borec (podlistek iz te knjige pravkar izhaja tudi v TV-15). Razvilo se je splošno veselje, kajti k temu je pripomogla še dobra viniška kapljica. Nekaterim pa ni bilo do tega, da bi sedeli v gostilni. Razlezli so se po viniški okolici in po Vinici sami. Ko sem se nekoliko pozanimal, kam so nekateri odšli, sem ob bregu Kolpe našel Ivanko Rutar, našo udeleženko, doma iz Polja. Vprašal sem jo, kaj tamkaj ogleduje, ali ji morda družba ne prija in podobno. „Ne," je dejala, „obujam spomine iz NOB." Ko sem le vrtal naprej, je povedala, da je med vojno živela na hrvaški strani prek Kolpe in delovala kot zveza med slovenskimi partizani; okupator in domači izdajalci pa so ji to zvezo pretrgali. Razumel sem jo. Morda so takrat pretrgali še marsikatero zvezo in uničili njene načrte. Morda! Hotel sem jo pustiti samo še naprej, pa ni hotela ostati več. Ko je opazila, da nosim s seboj fotografski aparat, me je prosila, naj jo vsaj fotografiram – tam, kjer so ostali nedokončani načrti. Njeni prošnji sem ustregel. Morda sem jo s tem potolažil, morda pa tudi ne?! Vrnila sva se v gostilno med ostale. Iz prijetnega razpoloženja sem začutil, da je bil izlet lepo doživetje.

Razpoloženje v avtobusu po poti proti domu je kazalo, da so bili udeleženci z izletom izredno zadovoljni. Večinoma so izjavljali, da si takih izletov in srečanj s kraji in ljudmi žele še in še. Prav je tako, obujajmo spomine na tiste dni, saj tako neusmiljeno tonejo v pozabo.

ALOJZ KASTELIC